

ZAMONAVIY PEDAGOG IMIJINING SHAKLLANISHIDA AXLOQIY KOMPETENSIYA MUAMMOSI

Mualliflar:

Samarqand davlat pedagogika institute

1-bosqich magistranti: Hasanova Sevinch Norjigit qizi

Samarqand davlat pedagogika instituti

1-bosqich magistranti: Farhodova Gulhayo Matlab qizi

Annotatsiya

Zamonaviy ta'lim tizimida pedagog shaxsining kasbiy imiji uning professional faoliyati samaradorligini belgilovchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, pedagog im PEGining shakllanishida axloqiy kompetensiyaning o'rni alohida ahamiyat kasb etib, u o'qituvchining kasbiy madaniyati, ijtimoiy mas'uliyati hamda ta'lim jarayonidagi axloqiy munosabatlarini namoyon etadi. Mazkur maqolada zamonaviy pedagog im PEGining shakllanishida axloqiy kompetensiyaning tutgan o'rni va ahamiyati chuqur tahlil qilinadi.

Bugungi globallashuv va ta'lim tizimidagi islohotlar sharoitida pedagog shaxsiga qo'yilayotgan kasbiy va ma'naviy talablar tobora ortib borayotgani asoslab beriladi. Tadqiqotda axloqiy kompetensiya pedagogning kasbiy faoliyatida muhim integrativ sifat sifatida qaralib, uning pedagogik imijni shakllantirishdagi ta'siri ochib beriladi.

Maqolada axloqiy kompetensiyaning tarkibiy komponentlari — kasbiy mas'uliyat, pedagogik etika, ijtimoiy muloqot madaniyati, shaxsiy namuna va qadriyatlar tizimi ilmiy-nazariy jihatdan yoritilgan. Shuningdek, zamonaviy pedagog im PEGi ijtimoiy, psixologik va kasbiy omillar bilan uzviy bog'liqligi tahlil qilinib, axloqiy kompetensiyaning yetarli darajada shakllanmaganligi ta'lim jarayonida yuzaga keladigan muammolarning asosiy sabablaridan biri ekanligi ko'rsatib o'tiladi.

Tadqiqot natijalari asosida pedagoglarning axloqiy kompetensiyasini rivojlantirishga yo'naltirilgan samarali mexanizmlar va tavsiyalar ishlab chiqilgan. Ushbu maqola ta'lim muassasalari pedagoglari, magistrantlar hamda pedagogik kadrlar tayyorlash tizimi bilan shug'ullanuvchi mutaxassislar uchun ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar

zamonaviy pedagog imiji, axloqiy kompetensiya, pedagogik etika, kasbiy madaniyat, pedagog shaxsining ijtimoiy mas'uliyati, axloqiy qadriyatlar tizimi, kasbiy faoliyat samaradorligi, pedagogik muloqot madaniyati, shaxsiy namuna, pedagogning ma'naviy-axloqiy qiyofasi, kasbiy refleksiya, kompetensiyaviy yondashuv.

Kirish

Bugungi kunda ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan tub islohotlar, globallashuv jarayonlari hamda jamiyat taraqqiyotining yangi bosqichga ko'tarilishi pedagog shaxsiga nisbatan qo'yilayotgan talablarning sifat jihatidan o'zgarishiga olib kelmoqda. Endilikda pedagog nafaqat bilim beruvchi mutaxassis, balki yuksak axloqiy fazilatlar, kasbiy madaniyat va ijtimoiy mas'uliyat egasi sifatida jamiyat oldida namoyon bo'lmoqda.

Asosiy qism

Zamonaviy pedagog im PEGining shakllanishi murakkab va ko'p qirrali jarayon bo'lib, u pedagog shaxsining kasbiy kompetensiyalari, shaxsiy fazilatlar hamda axloqiy qadriyatlar tizimining uyg'unlashuvi asosida namoyon bo'ladi. Axloqiy kompetensiya pedagog im PEGining tayanch komponenti hisoblanadi.

Axloqiy kompetensiya pedagogning kasbiy faoliyatida axloqiy me'yorlarga asoslangan qarorlar qabul qilish, pedagogik munosabatlarni insonparvarlik ruhida tashkil etish qobiliyatini ifodalaydi.

Zamonaviy ta'lim muhitida pedagog va ta'lim oluvchi o'rtasidagi munosabatlar subyekt-subyekt tamoyiliga asoslanmoqda. Bunday sharoitda pedagogning axloqiy kompetensiyasi muloqot jarayonining samaradorligini ta'minlovchi muhim omil

hisoblanadi. Axloqiy jihatdan yetuk pedagog o'quvchi shaxsini hurmat qiladi, uning individual imkoniyatlarini e'tiborga oladi hamda ta'lim jarayonida sog'lom psixologik muhitni shakllantiradi. Natijada pedagogning kasbiy faoliyati ijobiy baholanib, uning imiji barqaror va ishonchli tus oladi.

Axloqiy kompetensiyaning tarkibiy tuzilmasini tahlil qiladigan bo'lsak, u quyidagi asosiy komponentlardan iborat: axloqiy bilimlar (pedagogik etika va me'yorlarni bilish), axloqiy ong (kasbiy qadriyatlarni anglash), axloqiy xulq-atvor (amaliy faoliyatda axloqiy tamoyillarga amal qilish) hamda kasbiy refleksiya (o'z faoliyatini axloqiy jihatdan baholay olish). Ushbu komponentlarning uyg'un rivojlanishi pedagog im PEGining shakllanishida muhim ahamiyat kasb etadi.

Shuningdek, axloqiy kompetensiya pedagogning shaxsiy namunasi orqali ta'lim oluvchilarga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Pedagogning har bir xatti-harakati, nutqi va munosabati o'quvchi uchun axloqiy mezon vazifasini bajaradi. Shu ma'noda pedagog imiji tarbiyaviy ahamiyatga ham ega bo'lib, u nafaqat bilim berish, balki shaxs kamolotiga xizmat qiluvchi muhim pedagogik vosita sifatida namoyon bo'ladi.

Amaliy tajribalar shuni ko'rsatadiki, axloqiy kompetensiyaning yetarli darajada shakllanmaganligi pedagogik faoliyatda turli ziddiyatlar, nizolar va kasbiy stress holatlarining yuzaga kelishiga sabab bo'ladi. Bu esa pedagog im PEGining zaiflashuviga, ta'lim jarayonining samaradorligi pasayishiga olib keladi. Shu bois pedagoglarni tayyorlash va qayta tayyorlash jarayonida axloqiy kompetensiyaning rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish zarur.

Zamonaviy pedagogning axloqiy kompetensiyasini shakllantirishda uzluksiz kasbiy rivojlanish, o'z-o'zini tarbiyalash, pedagogik refleksiya hamda axloqiy muammolarni hal etishga yo'naltirilgan trening va seminarlarning ahamiyati katta. Bu jarayonda pedagogik jamoada sog'lom axloqiy muhitni yaratish, ijtimoiy hamkorlikni rivojlantirish va kasbiy qadriyatlarni mustahkamlash muhim omil hisoblanadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy pedagog im PEGining shakllanishi ko'p jihatdan uning axloqiy kompetensiyasi darajasi bilan belgilanadi. Axloqiy kompetensiya pedagogning kasbiy faoliyatida mas'uliyatli qarorlar qabul qilish, pedagogik munosabatlarni insonparvarlik tamoyillari asosida tashkil etish hamda ta'lim jarayonida ijobiy psixologik muhitni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, axloqiy kompetensiya pedagog im PEGining markaziy tarkibiy qismi bo'lib, u pedagogning ijtimoiy nufuzi, kasbiy obro'si va ta'lim samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli pedagogik kadrlar tayyorlash tizimida axloqiy kompetensiyani shakllantirishga yo'naltirilgan tizimli yondashuvni joriy etish zarur.

Mazkur maqolada keltirilgan ilmiy xulosalar zamonaviy pedagog imijini takomillashtirish, axloqiy kompetensiyani rivojlantirish hamda ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Ushbu tadqiqot natijalari ta'lim muassasalari pedagoglari, magistrantlar hamda pedagogik faoliyat bilan shug'ullanuvchi mutaxassislar uchun ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

Abdurahmonov A. A. Pedagogik kompetensiya va kasbiy mahorat asoslari. – Toshkent: Fan, 2019. – 210 b.

Azizxo'jayeva N. N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2018. – 192 b.

Beginqulov U. Sh. Zamonaviy pedagog imiji va kasbiy rivojlanish masalalari // Pedagogika jurnali. – Toshkent, 2020. – №3. – B. 45–50.

Ishmuhamedov R. J. Ta'limda axloqiy madaniyat va pedagogik etika. – Toshkent: O'qituvchi, 2017. – 176 b.

Musurmonova O. Pedagogik etika va o'qituvchi ma'naviyati. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2016. – 168 b.

Slastenin V. A., Isaev I. F., Mishchenko A. I. Pedagogika. – Moskva: Akademiya, 2018. – 576 s.

Kuzmina N. V. Professionalizm lichnosti prepodavatelya. – Moskva: Pedagogika, 2015. – 304 s.

Markova A. K. Psixologiya professionalizma. – Moskva: Znanie, 2016. – 312 s.

Zimnyaya I. A. Pedagogicheskaya psixologiya. – Moskva: Logos, 2019. – 384 s.

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. Ta’lim sohasini rivojlantirishga oid me’yoriy-huquqiy hujjatlar to‘plami. – Toshkent, 2021.